

Razvoj novinskog tiska

Novine

- ▶ Svako kontinuirano izdanje s periodikom izlaženja unutar jedne godine
- ▶ Počeci:
 - ▶ Stara Grčka – *Efemeridas* (*Koji traje jedan dan*)
 - ▶ Stari Rim - *Acta publica* (*Javni spis* - pisani izvještaj sa sjednica Senata)
 - *Acta diurna* (*Dnevni spis*), 59 p.K.

Novine - počeci

- ▶ 8. stoljeće - kineske novine Kaiynan Za Bao
- ▶ U Europi se u 12. i 13. stoljeću organizira tzv. ručni novelizam
- ▶ Njemačka, Italija, Engleska, Francuska, Španjolska, Nizozemska i Švicarska
- ▶ Cenzura
- ▶ Italija – *Aviso, Le notizie alla mano*
- ▶ Francuska - *Les nouvelles manuscripts*
- ▶ Engleska - *News letters*

Tiskane novine

- ▶ pojavljuju se u 15. stoljeću, odmah nakon izuma tehnike tiska
- ▶ Nazivi:
 - ▶ Italija - *I fogli volanti*
 - ▶ Francuska - *Les feuilles volantes*
 - ▶ Njemačka - *Zeitung* ili *Flug schrift*

1588. u Frankfurtu na Majni počinju izlaziti prve oglasne novine *Der Messrelationen* (dva do tri puta godišnje najavljujući frankfurtski sajam)

Europa u 16, 17. i 18. stoljeću

- ▶ Od 16. 01.1605. u Nizozemskoj počinju izlaziti prva prava periodička izdanja koja izlaze redovito - *Die nieuwe tijdinghen*
- ▶ Njemačka i Engleska – počinju izlaziti dnevni listovi, te se pojavljuju i tjedna izdanja

Europa u 16, 17. i 18. stoljeću

- ▶ Dnevne novine u brojnim zemljama ne izlaze na nacionalnim jezicima, već na jezicima aktualnih vladara u pojedinoj zemlji ili na latinskom jeziku (npr. u Danskoj 1663. izlaze novine na njemačkom; u Mađarskoj 1721. na latinskom; u Turskoj 1795. na francuskom, itd.)
- ▶ U Francuskoj se u 18. st. novine razdjeljuju na dnevne novine, tzv. *gazette* i ostale s rjeđim ritmom izlaženja, tzv. *journal*

Engleska i SAD

- ▶ 1622. god u Engleskoj počele su se objavljivati prve novine na engleskom jeziku, *The Weekly Newes*
- ▶ U Bostonu 1690.god. počinju se objavljivati jedne od prvih novina u SAD-u, *Publick Occurrences Both Foreign and Domestick*

SAD

- ▶ Američka revolucija -35 novina bilo je objavljivano u 13 kolonija
 - ▶ Mnoge od tih novina i njihovih nasljednika bavile su se političkim pitanjima i bile su prilično skupe
 - ▶ Tijekom 1830-tih tehnologija i publicitet doveli su do razvoja tzv. penny papers
 - ▶ *The New York Sun* bile među prvim takvim novinama, te su dobile široku čitalačku publiku

Napredak u novinskom tisku

- ▶ Širenje gradova i stvaranje novih gradskih središta tijekom 19. stoljeća
 - ▶ Visoka stopa pismenosti populacije - popularizacija novina, novinski tisak postaje unosan posao
 - ▶ Tijekom druge polovice 20. stoljeća američki *New York Times* i *Wall Street Journal* primjer su novina koje postaju cijenjeni izvori vijesti i informacija, te se distribuiraju i izvan gradova u kojima se tiskaju
-

Hrvatska

- ▶ Prve novine u Hrvatskoj izdavao je Pavao Ritter Vitezović u 17. st
 - ▶ kalendari koji su sadržavali i informacije od javnog interesa
 - ▶ ni jedan primjerak nije sačuvan

 - ▶ Antun Jandera u Zagrebu od 1771. godine izdaje novine *Ephemeridas Zagrebienses*
 - ▶ tjednik na 4 stranice u nakladi od 50 primjeraka na latinskom jeziku
 - ▶ ni jedan primjerak nije sačuvan
-

Prve novine na hrvatskom jeziku

- ▶ Prve novine na hrvatskom jeziku bile su *Kraglski Dalmatin*, izdavale su se u Zadru i izlazile su od 1806. – 1810. godine
- ▶ *Kraglski Dalmatin (Il Regio Dalmata)* prve su novine koje izlaze na nekom slavenskom jeziku od svih slavenskih zemalja
- ▶ Dvojezični službeni list – talijanski i hrvatski jezik
- ▶ Odluku o pokretanju lista za Dalmaciju donio je car Napoleon (prvotno određeno ime lista bilo je *Dalmata Veneto*)

Kraglski Dalmatin

- ▶ Dosta čitan među hrvatskim stanovništvom, ruši duboko usađene predrasude određenih društvenih krugova o hrvatskom jeziku kao manje vrijednom
- ▶ Sama ova činjenica je uvelike pridonijela hrvatskom nacionalnom buđenju u Dalmaciji
- ▶ Tjednik na osam stranica, izlazio je subotom
- ▶ Kasnije je *Kraglski Dalmatin* počeo neredovito izlaziti, pa 1810. god. dolazi do ukidanja lista

Novine Horvatske

- ▶ *Novine Horvatske* pokreće Ljudevit Gaj 06.01.1835. god.
- ▶ Novine su imale književni prilog *Danica Horvatska, Slavonska i Dalmatinska*
- ▶ *Novine Horvatske* prvo izlaze na kajkavskom jeziku, a kasnije na štokavskom
- ▶ *Danica Horvatska, Slavonska i Dalmatinska* bila je kulturno glasilo ilirskog pokreta, te prvi hrvatski kulturni i književni list
- ▶ 1836. godine *Novine horvatzke* mijenjaju naslov u *Ilirske narodne novine*

Ilirske narodne novine

- ▶ Novine izlaze dva puta tjedno s oglasnim prilogom *Oglasitelj k Ilirskim narodnim novinam*, te tjednim prilogom *Danica ilirska*
- ▶ Nakon zabrane ilirskog imena, 1843. mijenjaju naslov u *Narodne novine*

Kroatischer Korrespondent

- ▶ *Kroatischer Korrespondent* prve su sačuvane hrvatske novine, na njemačkom jeziku
- ▶ Pokrenute su 3. lipnja 1789.
- ▶ izdavala ih je zagrebačka podružnica bečke tiskare i knjižare Johanna Thomasa Ebela von Trattnera
- ▶ Novine su izlazile dva puta na tjedan, s prosječno četiri stranice po broju

Luna

- ▶ U 19. st. u Zagrebu izlaze novine na njemačkom i hrvatskom jeziku, *Luna*
- ▶ Od 1826. god. u Zagrebu izlaze novine *Luna Agramer Zeitschrift* na njemačkom jeziku
- ▶ Osim tekstova na njemačkom jeziku novine su objavljivale i stihove na hrvatskom jeziku, na kajkavštini
- ▶ 1830. godine novine mijenjaju naziv u *Agramer politische Zeitung*, a *Luna* postaje zabavni prilog

Portal „Stare hrvatske novine“

- ▶ Na portalu „Stare hrvatske novine“ moguć je pregled digitalnih preslika novina iz 19. stoljeća i početka 20. stoljeća
- ▶ Digitalizacijom se omogućuje šira dostupnost starih novina i zaštita vrijednih izvornika
- ▶ Link za portal:

<http://dnc.nsk.hr/Newspapers/Default.aspx>

